

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

**Rigor Moderatus Doctrinæ Pontificiæ Circa Usuras A SS.
D. N. Benedicto XIV. Per Epistolam Encyclicam Episcopis
Italiæ Traditus**

Specimina ulteriora exhibens Moderationis Pontificiæ, à P. Concina violatæ

Zech, Franz Xaver

Ingolstadii, 1751

Art. 2. De lucro certo pro incerto.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-63780](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-63780)

80 CAP. II. De Pecun. collocanda ad lucrum per contractum.

tuna, partim ab usu facultatum animæ, seu arte dependet, ut plerique ludi chartarum. Omnis tamen contractus luforius aleam continet, quia etiam in ludo artificiali incertum est, quomodo quis facultatibus suis sit ufurus, aut an casus fortuiti nihil sit interventurum. Ludi merè fortuiti vix alium finem habere possunt, nisi lucrum: ludere autem solo animo lucrandi, honestum non est. (a) Si honesta recreatio ludendo intenditur, id quod periculo subicitur, non debet excedere expensas, quas iucunditatis vitæ causa facere licet, servata cuiusvis status conditione.

(a) Cod. tot. tit. de Aleatoribus.

§. 142.

VII. Spon-
sio:

VII. Sponsio est contractus, quo super eventu incerto ita convenitur, ut ei, cuius assertioni eventus respondet, certum quid ab altero detur, aut præstetur. Si de eventu præterito agatur, notorius ille esse non debet; nec scientiam, quam unus habet, dissimulare licet: aliàs aperta iniustitia committeretur. Quamvis sponsiones passim moribus tolerentur, sæpe tamen spectatis Juris naturalis principiis honestæ non sunt, quando nempe fiunt manifesto dominii rerum suarum abusu, solo lucrandi animo, & insigni temeritate. Excusat eas nonnunquam honesta affectio erga eventum quemdam, quam sponsores declarare volunt.

§. 143.

Art. 2.
DE LUCRO
CERTO
PRO IN-
CERTO.
VIII. Em-
prium lucri
incerti pro
pretio
certo:

VIII. Inter Contractus aleam continentes, ille præcipuè considerari meretur, quo convenitur *de lucro minore certo, pro majore incerto*. Exemplum esto: Cornelius ex quocunque demum titulo jus habet ad communionem lucri, quod Andersonius maximum sperat ex negotiatione quadam. Plerumque Andersonius lucratur quadraginta procentum: Cornelius omne jus suum, vi cuius ex communi-
cando

quando lucro sperare potest viginti pro centum, cedit vel ipsi Andersonio, vel cuidam alteri, à quo recipit quinque certa pro centum. Emptionis species hæc est; sicut enim venditur spes copiosæ piscationis pro determinato pretio, ita etiam venditur spes majoris lucri pro certo pretio, quod non debet esse æquale lucro verè futuro, sed solummodo spei futuri lucri, considerato periculo, variisque circumstantiis pretium diminuentibus.

§. 144.

Honestatem hujus contractus inde desumimus, quòd ^{Quæst} per eum nihil contra *Charitatem*, nihil contra *Justitiam* agatur. ^{honestat:} Minimè lædi *Charitatem*, in aperto est, cùm non agatur de sublevanda alicujus necessitate, sed de promovendo lucro utriusque contrahentis. Multi, quorum pecuniæ alienam industriam animare possunt, nolunt se intromittere in salebrosos Mercatorum computos, nec inhiant magno lucro; contenti modico emolumento, modò definitam quantitatem recipiant, cui rem suam familiarem aptare possunt. Sicut igitur modestiæ laudem ferunt illi, qui, ut lites fugiant, actiones suas alteri pro minori pretio cedunt; (a) vel pacis studio transactionem ineunt; vel hæreditatem vendunt, ut à cohæredum jurgiis se eximant: ita etiam commendari summopere debent illi, qui parvo lucro contenti, spem maximi lucri, ad quod jus haberent, alteri relinquunt.

(a) L. 4. §. 1. de alienat. judic. mut. caus.

§. 145.

De *Justitia* hujus contractus dubitari non debet; datur ^{Justa:} enim utrinque æqualitas inter spem lucri, & metum damni. Quamvis Cornelius certum pretium recipiat, & Andersonii lucrum periculo expositum sit: nihilominus tempore contractus æquè incertum est, an Cornelius sit lucrum reportaturus, an damnum. Cedit enim spem magni lucri,
 Diff. III. L &

& recipit pretium modicum: Andersonius vicissim dat pretium modicum, & recipit jus ad lucrum maximum. Si in casu particulari æqualitas non exactè servari videatur, nihil tamen contra Justitiam fieri censendum est: cum liceat liberrimo utriusque consensu recedere ab æqualitate, maxime in ejusmodi contractibus, in quibus ad mathematicas scrupulositates attendi non potest.

§. 146.

*Utilis bo-
no publico:*

Non tantum honestus est ejusmodi contractus, sed etiam Reipublicæ *utilissimus*, & promovendæ negotiationi, aliisque moliendis operibus valde opportunus, cum plurimum serviat tum ad stimulandam quorundam industriam, qui pretium alteri solutum largiter sibi compensatum volunt; tum ad refrenandam aliorum temeritatem, qui alienis pecuniis adjuti incautè magna moliuntur, parumque curant, operam suam sine lucro esse perditam, nisi obstringantur, certam sperati lucri quantitatem alteri persolvere, etiamsi nihil ipsi lucrati fuerint.

§. 147.

*Nec pro-
hibita.*

Nulla etiam lege positiva tales contractus prohibitos scimus: imò quotidiana experientia docet, passim in variis negotiis ita contrahi, ut pro lucro majore incerto solvatur certum pretium minus.

§. 148.

*Posse eam
feri inter
socios, ne-
gant ali-
qui:*

Quæri potest, an ejusmodi conventio adjici possit contractui societatis, ita ut unus socius recipiat lucrum minus quidem, sed certum, spe omni majoris lucri relicta alteri socio. Hærent aliqui dubii ex ea potissimum ratione, quòd omne periculum inter socios debeat esse commune: vi talis autem conventionis unus ex sociis haberet lucrum certum; alteri impenderet omne periculum: quæ videtur esse socie-
tas

tas Leonina. Unde etiam SIXTUS V. Pontifex in supra allegata Constitutione *Detestabilis* damnat & reprobat quoscunque contractus posthac ineundos, per quos cavebitur personis pecunias societatis nomine tradentibus, *ut de certa quantitate, vel summa in singulos annos aut menses, durante societate, respondeatur &c.*

§. 149.

Hac argumentatione non absterrentur Theologi & Juris-Periti in his partibus, quin communiter doceant, non obstare nec naturæ societatis, nec æquitati naturali inter socios hanc conventionem, per quam unus recipit lucrum minus certum, relicto jure ad lucrum majus incertum. Sicut enim talis contractus juxta omnes potest per se consistere: ita non invenitur ratio, cur adjici non possit contractui societatis, sive hanc ad proprium conceptum substantialem, sive ad regulas Juris naturalis, sive ad leges Juris positivi examinemus. Nam conceptus substantialis, quem nobis de societate Leges præbent, nihil aliud dicit, quam mutuuum consensum de re in commune conferenda ad uberiolem quæstum: igitur Jus ad lucrum competit vi societatis: an autem hoc lucrum sit certum, vel incertum, non ad substantiam societatis pertinet, sed ad executionem & effectum: proin pacto aliquo convenire potest de modo communicandi lucrum.

Affirmant alii; quia per hoc nihil fit contra substantiam societatis:

§. 150.

Æquitati naturali, quam societas requirit, non obest conjunctio horum contractuum. Manet commune emolumentum inter socios, quorum unus habet lucrum certum & modicum; alter spem lucri longè majoris incerti: manet etiam commune periculum, dum unus certam quantitatem solvit, fortè nihil recepturus; alter pro modica quantitate cedit jus ad lucrum, quod speratur maximum. Nulla societatis Leoninæ umbra occurrit, ubi spes ad maximum lucrum ceditur,

Neque contra æquitatem naturalem:

ditur, quamvis fortè nullum sit obtinendum: hæc enim incertitudo communis est omnibus contractibus aleam continentibus; & in hac ipsa conventionem, de qua agimus, etiam incumbit illi, qui lucrum modicum certum recipit: incertus enim est, an non perdat lucrum maximum, ad quod vi societatis jus haberet.

§. 151.

Neque
contra Le-
ges:

Leges positivæ tradunt apertè, societatem per ejusmodi conventionem de pretio certo pro incerto non immutari in alium contractum. Nam agnoscunt, societatem initam esse inter Flavianum Victorem, & Vellicum Asianum, quibus placuerat, ut locis emptis pecunia Victoris, monumenta fierent opera & peritia Asiani: quibus distractis, pecuniam Victor cum certa quantitate reciperet, superfluum Asianus acciperet, qui operam in societatem contulit. (a) Aliam societatis naturam obtrudi nobis non patimur, quàm quæ in Legibus traditur: huic non repugnare conventionem de certa quantitate ultra collatam sortem recipienda, & de reliquo lucro cedendo alteri socio leges docent: legitimè igitur infertur, ejusmodi conventionem stare posse cum societate, prout hæc consideratur tanquam contractus Juris Civilis. Nec multum moratur nos Glossa, quæ per quantitatem in allegata lege, intelligit quotitatem; nam Glossam tanti non facimus, ut ob solam ejus auctoritatem voces legum apertas detorqueamus in alienum & improprium sensum.

(a) L. 52. §. 7. ff. pro socio.

§. 152.

Neque
contra
Constitu-
tiones Pon-
tificias:

Contractui, qui à legibus civilibus laudatur, & æquitati naturali non repugnat, non censetur damnari à SIXTO V. de cujus Constitutione quoad hunc articulum fere idem sentimus, quod suprâ (§. 130.) respondimus. Vel enim Summus Pontifex solummodo damnat conventiones, quæ inæquali-

qualitatem inducunt, aliunde non compensatam: vel solummodo præsumit, usurarium animum sub pallio honesti contractus latere: vel novam legem positivam pro suis ditionibus constituit. In quocunque sensu Decretalem Sixtinam intelligamus, non obest illa nostræ doctrinæ.

§. 153.

Omnibus igitur perperensis, potest conventio de lucro minore certo pro majore incerto adjici contractui societatis, modò quis intuitu ipsius societatis ad id non obstringatur, & servetur aliqua æqualitas, de qua tamen non mathematicè, sed moraliter ex communi æstimatione, & libero contrahentium consensu statuendum erit.

SECTIO VI.

De Contractu Trino.

§. 154.

Nemo in dubium vocabit Honestatem & Utilitatem Societatis, Assurationis, & Conventionis de lucro certo pro incerto, si contractus hi singuli seorsim considerentur. Magnis autem animis agitur quæstio, an triplex hic Contractus inter eosdem contrahentes, circa eandem pecuniam ab uno collatam, successivè vel simul uno eodè tempore & actu, explicitè vel implicitè iniri possit. Ingenti aviditate inhiari lucro ex pecuniis percipiendo, abunde constat. Unde nonnulli, ut gratuitam præstationem Mutui eludant, pro Mutuo effingunt contractum, qui potiùs naturam societatis imitatur. (*Diff. I. §. 194. 195.*) Alii vicissim arguuntur sub nomine & pallio societatis celebrare verum Mutuum, de quibus hoc loco dicendum est.

L 3

§. 155.